

transparant

EDITORIAAL

Geef aan de keizer wat de keizer toekomt

De beslissing is uiteindelijk genomen: op 10 juni van dit jaar worden wij opgeroepen om deel te nemen aan de federale verkiezingen. Ook al is ons land geen keizerrijk maar wel een federaal koninkrijk, toch zijn de verkiezingen een moment om na te denken over de rol van de overheid in onze samenleving. Christenen zijn ook burgers en ook zij moeten zich de vraag stellen wat de overheid kan doen of moet doen of misschien beter niet doet.

Wij grasduinen even in de media.
- Onze overheden zijn actief en willen onze samenleving organiseren. Rond de jaarwisseling meldt de pers dat onze overheden (federaal, gewesten en gemeenschappen, dus niet EU) meer dan 76.000 bladzijden regelgeving gepubliceerd hebben. Tegelijk vinden sommigen dat de overheid nalatig is. Een Gentenaar daagt de regering voor de rechter omdat er nog steeds geen regelgeving is voor z.g. praktijktests.
- Bij de jaarwisseling meldt de regering fier dat zij de begroting 'in evenwicht' heeft gehouden, zij het met wat boekhoudkundige creativiteit. Een voorbeeld van deze creativiteit is het verkopen van eigen gebouwen en het terug inhuren van dezelfde gebouwen. Opvallend is ook om welke gebouwen het gaat. Het gaat hierbij

niet om het Koninklijk Paleis of het Paleis der Natie maar wel om administratieve gebouwen waar ambtenaren verblijven, eventueel ambassades (in de jaren '80 werd elke begroting afgesloten met 'het verkopen van de Belgische ambassade in Tokio'). Recent werd nu ook medegedeeld dat gevangnissen op dit lijstje zouden kunnen komen.

In het verkiezingsdebat horen vragen over de opdrachten van de overheid. Voor sommige opdrachten is alleen de overheid bevoegd, zoals bijvoorbeeld het waarborgen van de rechtsstaat, diplomatieke vertegenwoordiging, militaire veiligheid. Magistraten, diplomaten en officieren werken voor het land en worden hierop afgerekend. Voor sommige opdrachten draagt de overheid een eindverantwoordelijkheid maar zij kan de uitvoering geheel of gedeeltelijk uitbesteden aan anderen. Het klassieke voorbeeld is hier het onderwijs. Elk kind heeft recht op leerplichtonderwijs. De overheid organiseert scholen maar er zijn ook natuurlijk ook vrije scholen die hiertoe gesubsidieerd worden. Ten slotte zijn er activiteiten die de overheid beter niet doet. Zo vraagt men aan de overheid niet om deel te nemen aan commerciële activiteiten. Als het dan toch gebeurt, verwacht men dat de overheid door haar regelgeving de concurrentie zeker niet vervalst. Zo is de overheid nog steeds aandeelhouder in Belgacom, maar dit bedrijf moet werken volgens de regels van de markt.

Soms wordt de rol van de overheid doelbewust beperkt, tot zelfs in de

grondwet toe. Vrijheid van onderwijs betekent vrijheid om onderwijs in te richten (de overheid heeft dus geen monopolie voor het inrichten van scholen), persvrijheid betekent dat de overheid geen censuur kan instellen.

Wij hebben de opdracht van de overheid concreet ingevuld. Soms ging dit niet zonder slag of stoot, denk aan de schoolstrijd. Deze concrete invulling geldt ook niet voor de eeuwigheid maar kan integendeel evolueren in de tijd. Verkiezingen vormen het moment om dit te evalueren en waar nodig bij te sturen.

De gevoeligheden kunnen ook verschillen volgens het land. Amerikanen staan op het recht om wapens te dragen maar zullen de snelheidsbeperkingen op hun wegen strikt afdwingen. De Duitsers houden echter helemaal niet van snelheidsbeperkingen op hun autowegen. Wij hebben weinig problemen met de verplichting een identiteitsbewijs mee te dragen. In Nederland ligt dit bijzonder moeilijk maar onze Noorderburen kijken dan weer vreemd op van onze opvattingen inzake ruimtelijke ordening.

Democratische landen kunnen en moeten dan ook soms opvallend verschillende keuzes maken. Binnen de Europese Unie helpt dit ons om te leren hoe het kan, hoe het moet of hoe het niet moet. Zo is de impact van de staat op het bedrijfsleven in Frankrijk veel groter dan bij ons zoals recent nog gebleken is uit de gebeurtenissen rond de elektriciteitssector. Vlaamse artsen wijken uit naar

Nederland omdat zij de gezondheidszorg er beter vinden en Nederlandse patiënten laten zich hier verzorgen omdat zij de gezondheidszorg hier beter vinden. Bij ons is een commerciële exploitatie van gevangissen ondenkbaar, maar in Angelsaksische landen wordt hiermee geëxperimenteerd.

In een democratie zijn het de kiezers die door hun stem de prioriteiten zullen helpen bepalen. Toch wil ik nog wijzen op twee aandachtspunten:
- Welke keuzes men ook maakt, men moet steeds de regels van goed be-

stuur naleven. Financiële orthodoxie is een van deze regels, zij het niet de enige. De begroting moet in evenwicht zijn en men mag alleen schulden opbouwen als er ook een patrimonium wordt opgebouwd. België komt wat dit betreft uit een diep dal maar voor de begroting is het vandaag een van de beste leerlingen in de Europese klas. Toch moet de overheid ook aandacht hebben voor het eigen patrimonium. Is het niet een verarming als de staat zijn gebouwen verkoopt en vervolgens terug inhuurt?
- Als er regelgeving bestaat moet die natuurlijk ook worden nageleefd. Als

de regels niet kunnen nageleefd worden moet er een evaluatie komen en moet men een verandering in de regelgeving overwegen. Schermerzones worden best vermeden. Dat geldt bijvoorbeeld voor het verkeer maar dit geldt ook voor het beleid tegenover mensen zonder papieren.

Gelukkig voor onze democratie: het komt aan de kandidaten en de partijen toe om hierover een standpunt in te nemen, het komt aan de kiezer toe om die standpunten te beoordelen.

Jan Degadt

IPB - NIEUWS

Nieuwe onder-voorzitster

Op het Bureau van december werd door de bureauleden de ondervoorzitter voor het IPB gekozen. Liesbeth Goris liet verstaan dat ze door haar drukke en vaak onvoorspelbare agenda een stap terug wilde doen. We danken haar voor het geleverde werk. Uit de stemming kwam Josian Caproens. Zij is sinds drie jaar lid van het IPB, maar heeft zich al heel verdienstelijk gemaakt. Zij sluit iedereen in haar hart wanneer ze debatten modereert, zoals we dat mochten genieten op de bijeenkomst van het christelijk middenveld en op het Forum over de jeugdbewegingen. Zij zet zich met hart en ziel in voor het onderwijs als pedagogisch adviseur en schoolbegeleider. Wij zijn dan ook heel blij en dankbaar dat Josian haar kwaliteiten voor het IPB wil inzetten. Veel succes en plezier in je nieuwe engagement.

KORTGEKNIPT

Solidariteit/Solidarité Studie- en ontmoetingsdag van het IPB en het CIL

De goede contacten met onze Franstalige zusterorganisatie CIL (Conseil Interdiocésain des Laïcs) op internationale bijeenkomsten, heeft ons er toe aangezet om als Belgische bondgenoten samen een studie- en ontmoetingsdag op touw te zetten. Bedoeling is dat we elkaar en elkaars cultuur beter leren kennen. Als katholieke lekenorganisaties nemen we een thema dat ons nauw aan het hart ligt, namelijk de solidariteit. We spitsen het toe op armoede. Dit gevoelig thema is een uitdaging voor Vlamingen en Walen. In de voormiddag stellen we voor hoe aan Vlaamse én Waalse zijde solidariteit gestalte krijgt. In de namiddag schetsen we kansen en bedreigingen voor de solidariteit op federaal en Europees niveau en bespreken we mogelijkheden om deze solidariteit verder gestalte te geven. De studie- en ontmoetingsdag vindt plaats op zaterdag 28 april. Meer info de komende weken op onze vernieuwde website: www.ipbsite.be

Uit de brochure "Geloven in perspectief"

'Er is iets heel positiefs aan deze kerk'

Praktische informatie

60 bladzijden + 20 blz. bijlagen
kostprijs: € 5 exclusief verzendingskosten

Bestellen?

IPB- secretariaat
Guimardstraat 1, 1040 Brussel
Tel: 02/509 96 87
e-mail: IPB@interdio.be
www.ipbsite.be

www.ipbsite.be

We hebben er lang op moeten wachten, maar de vernieuwde website is (bijna) gerealiseerd.

Met die ruimte op het web willen we meer mensen bereiken en actuele informatie aanbieden over het reilen en zeilen van het IPB: thema's waarover het IPB zich gebogen heeft of zich buigt, publicaties, de website van het christelijk middenveld,... je vindt het er allemaal terug. We hopen binnenkort ook een forum aan te bieden waarop jij je mening kwijt kan over een bepaald onderwerp.

In afwachting nodigen we je al van harte uit eens te surfen naar www.ipbsite.be

Jeugdbewegingen – IPB Statement/Werktekst deel 2

In het vorige nummer van Transparant schreven we hoe het proces verlopen is waaruit een statement/werktekst is gegroeid. Die kan als basis dienen om ook op het lokale vlak het gesprek tussen de kerk en de jeugdbewegingen aan te gaan. Vorige keer kwamen de eerste vier punten aan bod, nu de laatste vier. We hopen echt dat het gesprek daarvoor gevoerd wordt.

We geven ook enkele voorbeelden hoe de jeugdbewegingen zelf hun christelijke inspiratie gestalte willen geven.

5. Het IPB onderschrijft de vraag van de jeugdbewegingen naar steun en begrip voor de eigen manier van werken, die afgestemd is op de levensfase waarin jongeren kansen moeten krijgen om zichzelf en de wereld te leren kennen. De methode van het jeugdwerk is terecht gebouwd op spel, experiment, engagement en samen zijn. Het IPB beschouwt de jeugdbeweging als een waardevol oefenveld voor de grote samenleving.

6. Het IPB vindt het belangrijk dat jeugdbewegingen bij leiding en leden maatschappelijke en ethische thema's ter sprake brengen. Het IPB vindt het pedagogisch waardevol dat deze thema's aanleiding geven tot gesprek, duiding, standpuntbepaling en concreet engagement of actie. Het IPB onderschrijft de vraag naar het beschikbaar stellen en het vormen van goede begeleiders.

7. Het IPB onderschrijft de aandacht van de jeugdbewegingen voor diepere waarden en zingeving, meer in het bijzonder de inspiratie van het evangelie en de persoon van Jezus Christus, die expliciet aan bod kunnen komen in momenten van viering, bezinning en gebed. Het IPB onderschrijft tevens de vraag naar kansen tot inspraak in alle geledingen van het kerkelijk beleid om in permanente dialoog gestalte te kunnen geven aan een open en dynamisch kerkmodel.

8. Het IPB onderschrijft het grote belang van kwalitatieve leidersvorming zowel op het vlak van pedagogiek en methodiek als op het vlak van inspiratie en identiteit. Het IPB is er zich sterk van bewust dat het jeugdwerk de basis legt voor het engagement van de volwassenen. Daarom steunt het de vraag naar geregeld contact, overleg en samenwerking met de andere geledingen van het christelijk middenveld.

Concreet

Ter illustratie van de werking rond zingeving en netwerking gaven enkele jeugdbewegingen ons voorbeelden door van hoe het kan. We geven ze hier kort weer ter inspiratie.

1. Het netwerkspel

Waarom een spel rond netwerken?

Een jeugdbeweging in de buurt staat niet op zichzelf. Ze bewegen zich in een lokaal netwerk.

Met het netwerkspel daagt Chiro zijn leidingsploegen uit om te 'netwerken'. Het doel is om leidingsploegen kritisch naar het eigen netwerk te doen kijken, het te versterken of er een beginnen uit te bouwen. Zo zie je wat de voor- en nadelen van samenwerken met bepaalde partners kunnen zijn.

- Veel verenigingen samen kunnen een grotere activiteit organiseren voor de buurt.
- De leden van verenigingen voor volwassenen hebben ongetwijfeld ook kinderen die nog niet in de Chiro zitten. Ze leren via contacten de Chiro kennen en wie weet komt zoon- of dochterlief de volgende week langs om zich in te schrijven.
- Vaak komen er veel vragen van andere verenigingen die een helpende hand vragen.

Wie het netwerk goed verzorgt (en dat kost niet altijd veel energie), zal zien dat een netwerkpartner ook heel wat voor de Chirogroep over heeft. Je netwerk kan onverwachts een grote steun zijn als het (even) moeilijk gaat. Veel volk in de buurt kennen, helpt bijvoorbeeld ook om er bij een nijpend leidingstekort weer bovenop te komen.

Hoe werkt het spel?

Elke leiding krijgt een rol toebedeeld. Het eerste deel van de beschrijving van de organisatie is voor iedereen toegankelijk. Het andere deel houdt de netwerkpartner voor zichzelf: daar staat de inleefrol en de imaginaire relatie van de netwerkpartner tot de Chirogroep in beschreven.

Bij elk van de denkbeeldige situaties en problemen, kiest de leidingsploeg met welke netwerkpartners ze het gesprek wil aangaan. Vanaf nu kan de leidingsploeg dus beginnen te overleggen en te 'onderhandelen' met deze mogelijke

netwerkpartner(s). Een spelleider leidt het overleg. De leidingsploeg moet proberen om met deze gekozen netwerkpartner(s) hun situatie op te lossen.

2. Inspiratieboek KAJ

KAJ brengt het boek 'De K van A tot Z - het inspiratieboek van KAJ' op de markt. Dit boek bevat het samenvatting van drie jaar ervaringen met werkvormen rond zingeving voor, door en met jongeren, door een aantal mensen binnen KAJ en Tegenstroom. Er is drie jaar geschreven, bijgewerkt, herlezen, geschrapt en opnieuw begonnen, zodat het boek in verschillende milieus kan gebruikt worden voor het uitwerken van zingevingsmomenten.

Het boek is de afsluiter van het engagement van Patrick Derde als pastor KAJ Vlaanderen.

We citeren uit de opzet: *"De grote verhalen doen het niet meer", zegt iedereen. De kleine verhalen daarentegen des te beter. De Kerk is dood maar God is springlevend, weten vele jongeren. Daarom maakten we dit boek. Het werd een inspiratie- en doeboek: een bundeling van zingevingsmethodieken, verzameld en uitgewerkt door de vormingsbeweging KAJ.*

3. Spelnamiddag Scouts en Gidsen Vlaanderen

'Scouts en Gidsen Vlaanderen' staat in principe open voor alle kinderen en jongeren uit de maatschappij. Toch stellen we al jaren vast dat we heel wat kinderen die potentieel wel aan scouting zouden kunnen doen niet bereiken. Daarom organiseren vrijwilligers uit de verschillende gouwen al jaren 'Open Kampen'. Deze laagdrempelige vorm van scouting: 1 week samen op kamp gaan, zorgt er voor dat kinderen scouting leren kennen en een ontspannende week beleven vol spanning en avontuur.

Uit dit initiatief kwam het idee om een nog meer laagdrempelig initiatief te nemen in het Antwerpse: één spelnamiddag in een wijk waar veel verschillende jeugdwerk aanwezig was - Chiro, Scouts en Gidsen Vlaanderen, jeugdhuizen, de jeugddienst van stad Antwerpen, de straathoekwerk... - en waar heel wat kinderen en jongeren wonen die het jeugdwerk nog niet kennen. De spelnamiddag ging door op het Stuyvenbergplein, een buurt met heel wat autochtoon en allochtoon jeugdwerk, dat elkaar vaak niet kent.

Armoede gewikt en gewogen

Jan Vranken houdt zich al bijna veertig jaar bezig met de armoedeproblematiek in Vlaanderen. Sinds 15 jaar coördineert hij de uitgave van het Jaarboek 'Armoede en sociale uitsluiting'. Naar aanleiding van die 'feest' uitgave hadden wij een interview met hem.

Goedendag, Jan. Het jaarboek is een uitgave van OASeS. Kan u even uitleggen wat of wie dat is?

OASeS is een onderzoeksgroep van 20 à 25 mensen, die nu ongeveer zes jaar oud is. Sinds het begin van de jaren '90 is er echter al onderzoek in groepsverband bezig naar armoede, waarvan het eerste jaarboek het resultaat was. Persoonlijk gaat de geschiedenis nog verder terug. Einde van de jaren '60 schreven we met de 'Werkgroep Alternatieve Economie' een 'wetenschappelijk pamflet' over 'Armoede in België' (met een eerste schatting van het aantal armen) en in '77 behaalde ik een doctoraat dat armoede als thema had.

Op dit moment lopen in de onderzoeksgroep OASeS drie onderzoeklijnen, over armoede en sociale uitsluiting, over migratie en sociale minderheden en rond wonen en de stad. De voorbije jaren hebben we een aantal onderzoeken gepubliceerd bijvoorbeeld over de rol van armoedeverenigingen in het armoedebeleid, armoede en technologie, armoede en allochtonen, en binnenkort verschijnen enkele doctoraten over bijvoorbeeld het verband tussen depressie en armoede en een analyse van het Vlaamse armoedebeleid.

Waarom een jaarboek over armoede en uitsluiting? En kan u zeggen hoe die twee termen samenhangen?

Het begon bij het begin van de jaren negentig, toen de Europese Commissie me vroeg om als Belgisch expert mee te werken aan een Europees platform over het beleid in de verschillende lidstaten ter bestrijding van sociale uitsluiting. De (Engelstalige) rapporten die we schreven en het geld dat ik ervoor kreeg, vormden de basis voor de eerste (Nederlandstalige) jaarboeken. Vanaf het derde jaar is het gefinancierd door de Vlaamse overheid. We werken volledig onafhankelijk en het jaarboek is zowat de ruggengraat geworden van de onderzoeksgroep. Oorspronkelijk was het de bedoeling om het een jaarboek over de armoede te noemen, maar mijn intuïtie zei dat sociale uitsluiting in de toekomst een belangrijk thema zou wor-

den en ik heb de beide begrippen daarom samengebracht. Het is een goede keuze gebleken en de combinatie heeft geholpen om armoede duidelijk te krijgen. Sociale uitsluiting wijst op een kloof tussen een individu of groep en de rest van de samenleving (zieken, mensen zonder politieke rechten, psychiatrische patiënten) Armoede is dan een web van uitsluitingen op belangrijke levensdomeinen. Daarbij komt dan ook nog dat de mensen of de groep niet in staat zijn om op eigen kracht deze kloof te overbruggen.

Waarom een jaarboek? Het is het samenbrengen van materiaal over armoede en dat kritisch bekijken; zo houden we het probleem in de aandacht zodat niemand nog kan zeggen dat ze het niet geweten hebben. En die herkenning en erkenning van het probleem is nodig om een beleid te ontwikkelen dat rekening houdt met de analyses die gemaakt zijn.

Welke ontwikkelingen ziet u op die 15 jaar?

De erkenning dat de armoede zich nooit op slechts één domein bevindt, en dat daarom een gecoördineerd beleid nodig is. Heel wat beleidsterreinen brengen armoede ter sprake, waarbij de vraag gesteld wordt: wat brengt het bij voor de armen? En dit zowel op Vlaams als federaal vlak. Ik denk hier aan het huisvestingsbeleid, onderwijsbeleid, enzovoort. Door de thematiek elk jaar op tafel te brengen in een colloquium met 600 à 700 mensen, in de media ruime aandacht te krijgen en met een duizendtal exemplaren van het jaarboek, zijn de ideeën die door het jaarboek worden aangebracht tot bij het beleid doorgedrongen. Enkele maatregelen zijn bijvoorbeeld de verhoging van de té lage leeflonen, het verzekeren van gewaarborgde energieleveringen en de schuldenproblematiek wordt structureel aangepakt. Deze accenten in het beleid zijn altijd eerst aangehaald in het jaarboek. Ook wordt nu vrij systematisch het beleid getoetst aan zijn succes om iets aan armoede te doen. En ik merk ook dat er geen serieus armoedebeleid gevoerd kan worden zonder de mensen zelf er bij te betrekken.

Zijn er ook ontwikkelingen die je veront- rusten?

Ja. De armoede bij mensen van vreemde origine is hoger dan verwacht. Wij dachten altijd aan een cijfer tussen de 30 en 40% maar nu blijkt het boven de 50% te liggen. Binnenkort komt een nieuw onderzoek en als die cijfers bevestigd worden is er werk aan de winkel. Alleen al omdat in

die groep duizenden jongeren opgroeien en dat zou een enorm verlies aan menselijk kapitaal betekenen. Ook het hoge aantal kinderen in armoede is verontrustend, het gaat daarbij nog eens om weerloze mensen. En er is een algemene trend aan de gang die de oorzaken voor het succes bij zichzelf zoekt maar de oorzaken voor problemen altijd bij de ander. Armen worden op die manier weer overladen met allerlei zonden. Het zoeken van maatschappelijke oorzaken voor het probleem verdwijnt zo naar de achtergrond, zowel in de media als bij bepaalde beleidsmensen.

Wat zijn volgens jou prioriteiten in de aanpak van het beleid?

Het onderwijs zou zijn belofte moeten kunnen waarmaken als middel voor emancipatie en stijging op de sociale ladder. Het zou mensen moeten opvoeden tot volwaardige burgers, maar in het onderwijs zelf zitten mechanismen die sociale uitsluiting bevorderen. Die zouden zeker moeten opgespoord worden. Verder is een behoorlijk inkomen voor mensen in de buurt van de Europese armoedegrens een must. Hier dient een inhaalbeweging gemaakt te worden. Ook arbeid blijkt een essentieel element. Een voltijdse job blijkt nog steeds een goede garantie tegen de armoede. Het zijn toch vooral de mensen die buiten het arbeidsproces staan die de meest kwetsbare groep vormen. Het gaat dan niet alleen om werklozen, maar ook om zieken, sommige groepen gepensioneerden, enzovoort.

Welke rol zie jij voor het middenveld weggelegd?

Vooraf dat de verenigingen zich actief openstellen voor mensen in armoede en daarvoor de nodige consequenties durven nemen. Het is belangrijk dat ze daarbij hun werking en structuur zo dicht mogelijk laten aansluiten bij de leefwereld van mensen in armoede. En ze kunnen zich inzetten voor en wegen op het armoedebeleid.

En de kerk?

Naast de nodige en zeer goede acties als Welzijnszorg en kerkasiel bijvoorbeeld, zou de kerk toch terug meer een kerk van de armen moeten worden. Dat is nu niet het geval. De afstand tussen de armen en de hiërarchische kerk is enorm geworden. Is er bijvoorbeeld nog een encycliek denkbaar die radicale keuze maakt voor de arme en tegen de cumulatie van rijkdom?

Hartelijk dank, Jan, voor de tijd en voor je werk om ons geweten wakker te houden.